

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id euidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük. XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
 Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
 Egyes számok kaphatók: a dohányzószékben.

Apponyi beszéde.

Apponyi Albert gróf a képviselőház tegnapi ülésén terjedelmes beszédben iparkodott bevilágítani a politikai élet utvesztőjét. Apponyi egy-egy beszéde a legtöbbször esemény számba megy s kétségtelen, hogy tegnap elhangzott szavai is élénk visszhangot keltenek ebben az országban. Es kérdés mégis — mert az uralkodó politika még mindig nem tette magáévá az Apponyi-féle morált —, hogy ezt a nagyszabású beszédet a kívánt eredmény fogja-e kísérni? Mi, bármennyire legyünk is ellentétben a mások véleményével, nem merjük hinni, hogy a politikai helyzet tisztázását fogja eredményezni. A nagy hullámkör középpontja ma a mindig rokonszenves nemzeti követelés s a rokonszenvesse nem tehető ujonclétszám felemelése. E két kérdésben Apponyi felfogása a harcolók leszerelését nem sieteti. Az ujonclétszám felemelését bizonyos mértékben jogosultnak tartja, a nemzeti követelésekre vonatkozólag pedig az a véleménye, hogy most nem, de idővel keresztülvihetők.

Eme álláspontja mellett a mi az ujonclétszám felemelését illeti, a néppárttal is szemben áll, mert a katonai költségemelésre s a kétéves szolgálatra súlyt nem helyez. A nemzeti követeléseket illetőleg az obstrukció leszerelésére vonatkozólag a megoldásra újabb módozatot nem ajánl. Azt mondja ugyanis, hogy a nemzeti követelések keresztülvilelet kívánja, óhajtja, de még nem látja elérkezettnek az idejét, vagyis e tekintetben teljesen szolidaritást vállal a kormánnyal annál is inkább, mert ő Khuen-Héderváry kormányelnökben „a legérdemesebb kormányférfiak egyikét“ látja, a kivel szemben bizalommal viselkedik.

Altalában véve azt mondhatjuk, hogy épen a jelenlegi politikai küzdelem tenge-lyét képező kérdések megvilágításánál Apponyi nagy tartózkodással nyilatkozott, egyébként hódolt az elvnek, hogy a politikai élet színterén nem elég a szív melege, hanem felette nagy szükség van az ész okosságára is. A jelenlegi obstrukciónak nem barátja, mert nagy munkájában békíti meg a parlament cselekvőképességét. Épen azért hazafiúi aggodalom vesz rajta erőt s óva inti a harcoló pártot, hogy hónapokig tartó ellenállásáról most már mondjon le s engedjen teret és időt a parlament további munkásságának. Majd szépen konstruált hatalmas beszédét így végzi:

„Én mint hazafi a hazafiakhoz szólok. Én nem látom annak, hogy ezt a küzdel-

met ebben a modorban így folytatják, sem célját, sem várandó eredményét. Önök azt mondják, hogy ez az ut, amelyet követni akarok, a természetes, organikus érlelés azzal a kényszerrel szemben, amelyre önök léptek, bizonytalan eredményűek. Bizonytalan eredmény, mint minden e világon De hát bizonyos-e az eredménye annak a trónnak, amelyre önök vállalkoztak? A nyári rekkenő hőség nemcsak kényszerreket, de néha vihart és égi háborukat is idéz elő. Mindennel szembe kell szállni a nemzetnek érdekében, ha szükséges. Aláírom, amit Mezőssy Béla mondott, hogy aki az abszolutizmust emlegeti, az hülye, és aki az abszolutizmustól fél, az gyáva, már tudniillik, aki a saját bőrét félti az abszolutizmustól. Hanem aki a nemzetnek jövőjét félti nem az abszolutizmustól, mert erről szó sincs, aki a nemzetet félti, szükségtelen komplikációktól és szükségtelen viharoktól, az nem gyáva, hanem az csak azt az okosságot gyakorolja, amely okosságot gyakorolni nemcsak erény, hanem hazafias kötelesség.“

A mily érdeklődéssel várták Apponyi gróf megnyilatkozását, époly kíváncsian lesik most Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök szavait. Ha teljesen kielégítő s a főbb kérdésekben Apponyiéval összhangzó válasz követi a nagytehetségű politikus kijelentéseit, akkor még legalább a kormánypárt hirdetett „egységét“ sikerül megtartani. Egyébre alig gondolhatunk, mert hisz a harcoló párt leszerelésére ez idő szerint számítani sem lehet, a közhangulat pedig az ujonclétszám felemelése ellen s a nemzeti követelések mellett foglal állást. A következtetésre nézve legalább is kötelező ígéretek tenni kell, az ujonclétszám felemelésére pedig gondolni sem szabad. A békés megoldásnak egyéb módja nincs. Ezt kívánja a jelenlegi politikai helyzet szignaturája

A mennyiben pedig a függetlenségi párt harcoló serege el van tökéltve a késhegyig menő küzdelemre, a kormány pedig ez idő szerint hallani sem akar a nemzeti követelésekről, illetve engedményekről, kétséget nem szenved, hogy az obstrukció tovább folyik s beáll hazánkban az az eset, hogy a parlament egy esztendőn át meddő tétlenséggel tölti el a nagy munkára szánt napokat. A közidőnek illetően felhasználása a nemzet anyagi erejének növelésére egy cseppet sem lehet alkalmas s épen ezért, mint már több cikkben kimutatták, a nemzetre, magára a hazára nézve sem hasznos.

A pápa halála.

GLORIOSAE MEMORIAE
 SVAE SANCTITATIS SUMMI PONTIFICIS
LEONIS XIII.

DIE 20-a JULII 1903.

IN DOMINO PISSIME DEFUNCTI.

Heu luge! mundus mortem Sanctissimi Patris,

Et lacryma ex oculis stillet acerba tuus,

Regnavit qua Papa Leo charitate, labore,

Qua iudex justus, qua Pater eximius,

Felix, terque beatus Petri qui superatis,

Annis occidit hinc flebilis Ille bonis,

Occidit Ille decus populorum, gloria terrae,

Lux generis, solii spesque, salusque sinu,

Occidit en adians Lumen Coeli benedictum

Flebilis Ille orbi occidit unisono;

Nunc Pater Omnipotens Deus, ac munitique Creata

Aeternam requiem det Patri salvi fico!

Have pia anima have!

Carolus Lörincz. m. p.

Öszinte, igaz az a részvét, melyet a nagy pápa halálhíre kellett világszerte. Ezekre megy a részvétáviratok száma. A katolikusok és nem katolikusok, keresztények és nem keresztények egyaránt érzik a XIII. Leó halálával ért nagy veszteséget. Tudósításunk a következő:

A pápa arcáról és jobb kezéről a vatikáni muzeum részére Calle szobrász gipszmaszkot készített. A holttestet a halottas szobában Laponni, Salucci, Battistini, Misciarelli és Amici orvosok balzsamozták be a szolgálatot tevő nemesi gárdisták jelenlétében. Az orvosok vizsgálata megerősítette a pápa orvosainak diagnózisát, amely pleoritikus pneumoniáról szólt. Az orvosok erről jegyzőkönyvet vettek föl, amelyet Bisletti kamarás és a szolgálatot tevő nemesi gárdisták írtak alá. A balzsamozást este kilenc óra 40 percor fejezték be. Négy titkos káplán azután a holttestet felöltöztette fehér szutánba azután rá tették a fehér prémes vörös kabátot, a fejére siphát, a lábára pedig vörös cipőt húztak, amelyek mindegyikére kereszt van hímzve. Kedden reggel nemesi gárdisták a pápa holttestét vörös selyemdamszt hordágyon a sala del trono-ba (trónterembe) vitték s ott baldhinnal fődött ravatalra helyezték, a hol most ki van téve. A tegnapi nap folyamán a diplomáciai kar tagjait és más előkelőségeket bocsátották a pápa ravatalához, hogy lábat megcsókolják.

A pápa holtteste fehér papi ruhában selyem köpenyvel, bibor gallérral és piros sarukkal a trónteremben van menyezet alatt kiterítve, amelynek négy sarkán kandelaberek állanak. A diszorséget a nemes testőrség adja. A teremben kis oltár van. Tegap hocsajtották be a Szent-széknél accreditált diplomáciai kart, a nemesség és az udvari méltóságokat a holttest megtekintésére.

A Szentatya holttestének balzsamozása tökéletesen sikerült. Az orvosoknak nagy fáradtságába került az arc rendes alakját megtartani, mert a pápa rendkívül lesoványodott. A betegség lefolyásáról pontos leírást készítettek, melyet borítékba tettek és lepecsételve Rampolla bíborosnak adtak át, aki elhelyeztette a pápai levéltárban. Oreglia bíboros figyelmeztette az orvosoka,

Mai lapunk 4 oldal.

titoktartásra, azonban mégis általában azt hiszik, hogy a tudóvész egy neméről volt szó, amelyet a pápa a zárandokok fogadtatásakor szerzett. A Vatikánba bejutni nagyon nehéz.

Tegnap délután a pápa holtestét azon pápai diszruhába öltöztették, a melyben el is temetik. A felöltözésnél jelen volt a camerlengo bíboros, a bíborosok, dékánok, az elhunyt öcscei, a pápai szertartások és udvari méltóságok. A felöltöztetést a vatikáni székesegyház papjai végezték az orvosok segítségével. A ruha piros és arany himzésekkel, a keztyűk feketeek. A pápa jobb kezének középső ujján nagy rendkívül értékes gyűrű van. Lábán piros posztó topán van, fején pedig ezüstméző papí fűző. A pápa mellén keresztbefont kezeiben feszületet tart. — A holtestet az aranyhimzésű piros, drága szövettel bevont díszes ravatalra tették, melynek sarkain nagy díszes gyertyatartók állnak gyertyákkal. A holtestet tegnap este átvitték a Szent Péter egyháza.

Az elhunyt pápa végrendeletét saját kezével írta 1901-ben. Általános bevezetés után úgy rendelkezik a pápa, hogy az egész vagyona, beleértve azon ajándékokat is, melyet főpápsága alatt kapott, az egyházzá legyen és kijelenti, hogy rokonairól már életében gondoskodott. A Tribuna szerint a végrendeletet csak a harmadik bíborosgyűlésen olvassák fel. Eddig csak a pápának temetésére vonatkozó részletes intézkedéseit tekintették meg.

A hercegprímás rendelete.

Vasary Kolos hercegprímás keddi kelettel körlevelet intézett egyházmegyéje papságához, melyben szomorú szavakkal tudatja XIII. Leo halálát. A körlevél első része szép és megható méltatása XIII. Leonak. Egész jellemrajzot ad a nagy pápáról, méltatja uralkodásának nagy érdemeit, azután a következőképpen rendelkezik a gyászszertartásokról. Meghagyja, hogy a cirkuláre átvételét követő három napon délben és este félóraig harangozni kell. Az exequiák 9 napján egyikén pedig valamennyi templomban délután 9 órakor ünnepi rekviemnek kell tartani, a melyre a polgári és katonai hatóságok, a testületek, notabilitások és a hívők meghívottnak. Meghagyja továbbá, hogy a kilencnapig gyászidő alatt minden pap a szentmisében (még az énekben is) oratóiót vegyen a meghalt pápáért.

A körlevél második részében a hercegprímás a pápaválasztás szerencsés kimenetelért mondandó imákról rendelkezik. Es pedig a következőképpen: 1. A pápa halálának 11-ik napján, azaz augusztus 31-én minden templomban ünnepélyes votivmise mondassák a megválasztandó pápáért. 2. Minden pap a szentmisében vegyen kollektát pro eligendo summo Pontifice még az I. classis ünnepén is a megválasztásig. 3. Augusztus 1-én; mikor a kardinálisok a választás aktuását megkezdik, az esztergomi székesegyházban ünnepélyes votivmise mondassék de Spiritu Sancto.

Ezenkívül ajánlja a hercegprímás, hogy az egyház szándékára rózsafüzért imádkozzanak a hívek. Szabad az Oltárszentséget is kitenni s az imákat úgy végezni. S mindazok, kik az ilyen ájtosságokon résztvesznek s a rózsafüzért elmondják, 80 napi búcsut nyernek.

A körlevél a harmadik részben az új pápa megválasztása után való teendőkről intézkedik. Es pedig: 1. Mihelyt a pápaválasztás befejeződött a hiteles tudósítás megérkezik, minden templomban meghuzandók a harangok. Este hét óra körül pedig az összes harangokkal fél óráig kell harangozni. 2. A következő napon a katedrális templomokban s a egyebütt is ünnepélyes votiv mise mondandó (januárius 18. in cathedra b. Petri). Mise után a Te Deum énekeltsék s újból huzassanak meg az összes harangok. 3. A többi templomokban szintén lehet tartani hálaadó istentiszteleteket, akár azon napon, mint a katedrálisban, akár a következő vasárnapon. Csak hogy az ünnepélyes votiv-mise de St. Trinitate vagy de Magno Domine mondandó. A ünnepélyes hálaadó istentiszteletet meg kell hívni a polgári és katonai hatóságokat; ugyszintén a katolikus egyesületeket, testületeket s a híveket. 4. A mise kánonjában pedig azontul az új pápa neve mondatik.

Végül a hercegprímás tudatja a klerussal, hogy a napokban elindul az örökvárosba, hogy

a szavazás nagyfontosságú aktusát gyakorolhassa s ezért kéri a papságnak buzgó imáját is.

Megyeispüspökünk körlevele.

Dr. Városy Gyula megyéspüspök a világot érintő veszteség fájdalommal emlékezik meg f. hó 21-én kiadott körlevelében a katolikus egyház főpásztorának, XIII. Leo pápának elhunytáról. Az általános bevezető rész után, melyben egyházmegyéjét vigasztalni, megnyugtatón iparkodik az emberi halandóság gyászos törvényével, az isteni igazság és szeretet kegyelmével, mely szentséges Atyánkat az örökkévalóságban fogadja, az egész egyházmegyére nézve a következőket rendelte el:

1) A legközelebbi vasárnap, a lelkeszek értesítsék a híveket a szentséges Atya elhunytáról és szólítsák fel őket, hogy az Urban csendes elhunyt Szentatya lelki üdvéért imádkozzanak; ugyancsak a híveket és a polgári hatóságokat *hétfőn* azaz folyó hó 27-én az összes plébánia templomokban tartandó gyászisteniszteletre meghívják.

2) Három nappal a gyászistenisztelet előtt az összes parochialis, filialis és szerzetes templomokban naponkint reggel, délben és este fél óráig szóljanak a harangok az egyetemes gyász jelzésére.

3) A temetés napján az összes plébánia-templomokban ünnepélyes gyászmise tartassék ravatal felállításával az előrt Absolutióval.

4) A mondott három nap alatt és a temetés napján, ahol a körülmények megengedik, a plébánia-templomok tornyaira tűzzék ki a fekete zászlót.

Székesfejérvárott a háromszori harangozás a mai naptól kezdve egész f. hó 28-áig bezárólag tart, az ünnepélyes gyászmise pedig a székesegyházban *kedden*, f. hó 28-án 9 órakor fog megtartatni, melyet előtte való napon délután 4 órakor a halottakért mondandó officium előz meg. Es hogy minél nagyobb ünnepélyességgel legyen megtartható a gyászistenisztelet, a lelkesek és segédlelkész urak minél számosabban Székesfehérvárot megjeljenek, ha körülmények ezt megengedik.

A gyászbeszédet — mint értesülünk — dr. *Glattfelder* Gyula a budapesti szeminárium tanulmány-felügyelője tartja.

A pápaválasztás.

XIII. Leo, „az öreg pápa fáradt és elment pihenni az örökkévalóságba,“ mint ő maga mondta. A konklaue alkalmasint nemsokára összehívta, hogy új pápát válasszon szent Péter trónusára. A pápa halála és az új pápa megválasztása közötti idő, amely tele van az ideiglenesség és a meközöni készülő irányzatok türelmetlenségének izgalmaival, körülbelül tizenöt-husz nap. Sok kardinális messze földről jön, utjuk idejét kitölti az elhunyt pápának járó végső tisztességadás szertartása. A pápa holtestét bebalzsamozták, violaszin diszbe öltöztetik és a Szent Péter-bazilika egy kápolnájában ravatalra teszik, úgy hogy az odazárandókoló hívek ne csak láthassák, de a lábát is megcsókolhassák. Az előkészület három napig tart. A bazilika hajójában ez idő alatt hatalmas katalifalok emelnek, ez előtt folyik a kilencnapos gyászünnepe, amely búcsuzatával végződik. Az elhalt pápának meghatározott ideiglenes sírja van a Szent Péter-templomban. A kórus mellett ott áll egy egyszerű márványszarkofág — az idegen rendesen észre se veszi, ha nem figyelmeztetik rá — fedőlapján a legutóbb elhalt pápa neve. Ebben pihen a pápa koporsója egész addig, míg az utódja meg nem hal. Mikor ez megtörténik, a sarkofágot felnyitják, belőle a koporsót kivesszik és az utód koporsóját teszik helyébe: a sarkofágra pedig új márványlap kerül. Ez éjszaka történik, minden különösebb ünnepség nélkül. A kilenc napos gyászünnepe — a novendiciái — utolsó napjának déltáján, alkonyattájban egy a Kvirinál (most az olasz királyi palota) közelében lévő templomban összegyűlekeznek a kardinálisok és innen a konklaueviszták — egy titkár és egy vagy két szolgáló — kíséretében processzióban indulnak el a Vatikánba. Lassan halad az egyházfeljelmelek fényes serege, rengeteg községesség szokta nézni a páratlan menetet, míg az utolsó kardinális is be nem fordul a testőrség tisztelgése közepette a Vatikán nagy

kapuján. Valamelyik ott fog maradni, mint ur és mester, Szent Péter utódja, Krisztus földi helytartója. A kardinálisok lakását a Vatikánban a konklaue idejére sorszuzással állapítják meg. Minden bíboros külön szobát kap magának és kísérőjének. Az ételt házból vagy szállásáról hozathatja. Az őrség minden ételt és minden edényt megvizsgál, mielőtt azt a rostélyos ablakon beadná: nincs-e benne elrejtett levél vagy üzenet. Az első napon estefelé három órára kinyitják a szigorúan elzárt ajtókat, hogy nagy-rangu nemes urak, diplomaták és más előkelő személyiségek látogatást tehessenek a kardinálisoknál. Ez idő alatt, ha a drága percekből fut, több kardinálisnál is tisztelegnek. Ezután azonban szigorúan bezárnak, ajtónálkókból vigyázókból és prelátusokból álló őrséggel erősen megraknak minden kaput, ajtót, bejárat. Csak egy roppant őrzött kis kapu marad nyitva azoknak a kardinálisoknak, akik kissé megkésve érkeztek Romába. Az ellenőrzés oly szigorú, hogy még a bíborosok címere a Vatikánba érkező leveleket is felbontják; sőt egy gárdista csapat áll őrséget még azon az utcán is, amelyen a Vatikánnak a kardinálisoktól megszállott szárnya van. A pápaválasztó bíborosokat semmi se háborgatja, senki se befolyásolhatja. A pápaválasztás minden formáját bajos volna itt leírni. Kétszer naponként megnyitják a bíborosok szobájának zárt ajtaját, ők bevonulnak a palota kápolnájába és mindenik fölírja egy cédulára annak a nevet, akit ő pápának óhajtat. A cédula zárt borítékban aranyos vasládába kerül, amelyet még aznap a kardinálisok jelenlétében fölnyitnak és ugyancsak az ő jelenlétükben megszámlálják a szavazatokat. Ha egyik jelölt se kapta meg a többséget: a cédulákat rögtön elégetik. Az elégett papirus füstje egy vékony csövön fölcsúsz, úgy hogy a szomszédos halomokon összegyűlt sokaság láthatja. Ez a füst jelenti, hogy még nincs pápa. Egy napon azonban — a kis kemény nem füstölög többé a megszabott időben. Ekkor özőnével tödül a nép a Vatikán nagy kapuja elé. Kalapácsütések tompa döngése hallatszik és a vakolat, amelylyel a kapu fölött lévő nagy ablakot befalazták, hamarosan zuhan. Az így szabadá lett ablakban pedig megjelenik teljes díszben az első kardinálisdiakónus és kihirdeti a sokaságnak meg a világnak, hogy: Habemus papam! Szent Péter trónja nem üres többé...

Apróságok a pápáról.

Szokása volt a pápának mindenféle jegyzeteket csinálni, de ezeket csak apró szelvényekre írta fel. Némely napon 20—30 ilyen szelvéket is telcirt s noha megszámoztta, néha örökig kerestéget egyet-egyet fölújában. Valamelyik udvari papja figyelmeztette egy ízben, mennyire jobb lenne, ha ugynevezett notesba jegyezgetne. A pápa rögtön hozatott is egy ilyen bőrkönyvecskét s elkezdett belé írni. Azonban alig pár napig tartott a dicsőség. A kis könyvbe unta a lapozást, nem találta meg mindjárt a lapot, amelyre írt, végre is letette:

— Csak jobbák a papírosocskák — a ki megszokta a rendetlenséget, az a rendben nem igazodik el.

Pedig leszámítva ezeket a papírkákra való jegyzéseit, oly rendes volt XIII. Leo, hogy bármily könyvet, írást, ha elő akart kerestetni, pontosan tudta, melyik szekrénynek melyik polcán van.

Magyar papokat is szívesen tartott udvarolni. Véletlenül egymásután néhány igen szép magyar papja volt s akkor mondta: Hungaria habent physiognomiam pulchram. Kedvence volt sokáig egy kálmánistából áttért fiatal magyar pap, a ki néhány évig mint protonotarius is működött mellette. Egy ízben azt mondta neki XIII. Leo, szavalna neki magyarul. Szeretné hallani, miként hangzik valami hexameter, vagy iyes s szütyű nyelven. A fiatal pap aztán rákezdte:

Hósvértől piroslt gyászért, sóhajta köszöntök... És végig mondta Kisfaludy Mohács-át. A pápa egészen fellekkedett.

— Ah, de szép, hogy patog... Ez a nyelvi igazán araválóknak látszik lenni, hogy vitéz harcokat lelkesítsen háborúra.

A pápa rendkívül vidám természettel volt megáldva. Tréfának tárgya gyakran voltak saját orvosai, kiknek tudományában, ugylátszik, nem igen bizott. Gyakran megesett, hogy zsebreavágta Lapponi receptjeit, ahelyett, hogy megcsináltatta volna azokat; s ha ezt szemrehányást tett neki, ezeket mondta:

— Ha az Ur magához szólít, úgy ezt az én derék Lapponi barátom sem fogja megakadályozni.

Egy ízben ebéd alkalmával egy öregebb bibornok valami írást olvasott fel a pápának, egy nevet azonban nem tudott kibetűzni. A pápa erre kivette kezéből az írást, belenézett és kibetűzte rögtön a nevet, pedig nem volt rajta szemüveg, mert ebéd idején nem szokta feltenni.

— Tudod, kedvesem — fordult a kilencven éves pápa a hatvan éves bibornokhoz — ha egy ember megöregszik, mindig szemüveggel kell olvasni. Tehát szerez magának egyet; én mint aféle fiatal ember, csak kivételes esetekben használok.

Es ezzel meglegedetten folytatta az evést.

Nemrég így szólt XIII. Leo a titkárhoz:

— Remélem, hogy mint rendesen, megint haladokom — a sajtóban.

S amikor belépett a kamarás, akinek az a feladata, hogy a pápa halálát a homlokára teendő kalapácsütéssel jelezze, oda fordult hozzá a Szentatya és kérdezte.

— Magaddal hoztad a kalapácsot?

UJDONSÁGOK.

— **A szent István-napi szónok.** Mint halljuk, a szent István-napi ünnepi szent beszédet Szauer László sárkereszturi plebános, a jeles egyházi szónok fogja tartani.

— **Szalay Alfréd dr. temetése.** A tragikus halállal elhunyt Szalay Alfréd dr. cisztercita rendű aranyismés pap, perjel temetése tegnap ment végbe Zircen, óriási részvét mellett. Délélt 8 órakor egésztelő szentmisét olvastak, melyen egy a hatóságok, mint a közönség nagy számban vett részt. Ennek végeztével fényes szertartások között az elhunytat a zirci felső temetőben helyezték nyugalomra. Szalay Alfréd dr. a rendben viselt kiváló tisztóságát kivül, mint a budapesti kir. kath. egyetem hittudományi karának bekebelezett tagját s kérdésműlt főgymnáziumi igazgatót is tisztelhetjük s nagy érdemeinek elismerésül Zirc városa díszpolgárává választotta. Nyugodjék békében!

— **Egy kis vélemény-különbség.** A városi építészeti szakosztály ma délelőtt Simon Sándor főkapitányhelyettes elnökléte mellett ülést tartott, melynek folyamán a tárgyalás hétkés menetét egy a szokottnál vehemensebben kifejtett véleménykülönbség zavarta meg. Ugyanis Auerbach Jakab Háltér 10. sz. házának átalakítására kér engedélyt. A szakosztály elé kerültek a tervek véleményezés végett s a szakosztályi tagok az építkezési engedély kiadását nem véleményezik, mert az udvar nyugati vagyis előrsze 3.70 méter, az építészeti szabályrendelet pedig kifejezetten megköveteli, hogy „földszintes épület udvara 4 méternél keskenyebb nem lehet.” Winkler Vilmos főmérnöknek különvéleménye szerint azonban az építési engedély a jelen esetben megadható, mert az udvar hátsó vagyis keleti része 4.80 méter széles s így az átlagos szélesség kiadja a szabályzatban előírt 4 métert. Ez a különvélemény keltette a vihart. Pénzes Imre biz. tag ugyanis helytelenítette a főmérnök azt az eljárását, hogy éppen a város hivattott és szakképzett közege foglalt állást a szabálytalanság mellett s az illes termét elhagyta. A szakosztály a főmérnök kivételével kimondta, hogy szigorúan ragaszkodik a szabályzat követelményéhez s az engedély megadását nem javasolja. E véleménynyel szemben Winkler Vilmos főmérnök jegyzőkönyvbe foglaltatta a saját különvéleményét.

Kétségtelen dolog, hogy az építési szabályzat értelmében a szakosztály teljesen jogos és törvényes véleményét mondott ez esetben s ha a szá-

bályzat szigorú betartása elvklént szerepel, úgy ez esetben az engedély nem adható meg. Ámde, ha egyébként tüzetlenségi szempontok nem kívánják parancsolólag a paragrafusok szigorú betartását, esetleg méltányossági szempontok a szabályzatban előírt méretekől való csekélyebb s az épület szilárdságát nem befolyásoló eltérést megengedhetik. Ez utóbbi esetben lehet a főmérnöki különvéleménynek jogosultsága. Kíváncsiak vagyunk, a tanács a főmérnök véleményét fogadja-e el avagy a szakosztályt? Hisz csak ez lenne a város területén eszközölt építkezéseknél az első és legnagyobb eltérés a szabályzattól?!

— **Népnünepély.** A Szekesfejérvári Polgári Dalkör folyó évi augusztus hó 15-én hangverseny, szimfónia és többféle tréfás jelenetekkel egybekötött nagy népnünepélyt rendez a bodajki fürdőtelepen. A külfölvonatra, mely indul délután és éjjel jön vissza, jegyek kaphatók Fekete Géza (Otthon kávé) és Hollósy Ferenc fodrász Kossuth-utcai üzletében.

— **Az a bizonyos új-fürdő.** Sok szó esett már a helybeli pénzintézetek által tervebe vett új fürdő építéséről. Tervezték a Ponty-vendéglő helylén. Az az épület azonban nem eladó. Most már szinte végleges megállapodásként a Kossuth-utcai profunt-ház van kiszemelve, hogy ott a modern igényeknek teljesen megfelelő gőz- és kádfürdő emeltessek. Kétségtelen, hogy a vételárt tekintve, ez a telek lenne a legolcsóbb, mert hisz a város tulajdona lévén a város részéről nyereszkedési szándék fel nem tehető ily esetben. A fürdőnek e helyen leendő felépítését mi nem helyeslehetjük. Nem helyeslehetjük első sorban szépségét szempontból. Egy fürdőépület a többi házakétól nagyon is eltérő homlokzattal a Kossuth-utca díszére nem válnék s ezen utca helyes irányu fejlődésétszozsuzidókra megakasztaná. De még az a kérdés is biztos választ vár, vajjon a jelzett területen kaphatna-e a fürdő kellő mennyiségű vizet? Mindenestre ez a leglényegesebb kérdés. Aligha tévedünk, ha azt hisszük, hogy a jelenlegi három fürdő közül a Sváb-féle szabadfürdő vízbősége a legnagyobb s épen ezért e fürdő figyelembevételével nyerhetné véleményünk szerint a legszerecsesebb megoldást az új fürdő kérdése is. A bekárosban a Sváb-féle fürdő fennállása nagyon is közelről érinti a közönség érdekeit. Főleg a kereskedő osztály érdeke, hogy közvetlen közelében egy oly fürdő tartásának fenn, mely a nyári időszak folyamán üdülést nyújthat. Vize tiszta és friss s 85—90 méteres kútja a szakértők állítása, de egyébként az eddigi tapasztalatok igazolása szerint is kifogyhatlan. Ha az új fürdő felépül, e fürdő existenciáját a mai formájában veszélyezteteli. Ha a mai fürdő gazdát cserél s esetleg egy olyan vállalkozó kezébe kerül, a ki tetemesebb áldozattal értékesíti esetleg az ott már készen levő vízmennyiséget, akkor meg a tervezett új fürdőnek lesz számbavehető konkurrensa. Véleményünk szerint tehát ennek a kérdésnek együttes megoldása lenne a legcélszerűbb. Nem tudjuk, vajjon hajlandó-e megvalni Sváb Kálmán fürdőtulajdonos a fürdőjétől, ha igen, mérsékelt áron a pénzintézetek alkuba bocsájtákozhatnak. A fürdőkert a házzal együtt, esetleg a szomszédos ház hozzátételével egy modern fürdőtelep létesítésére tág terül szolgálna. A kigyó-utca a városnak meglehetősen kegyesen félszik s mert a várarki csatorna beholozása sem késztetik a messze jövőben, ezen oldalról is megközelíthető lévén, kényelmi szempontból is elonyos. Kívánatos volna, hogy e dolog iránt maga a közönség is érdeklődjék s a helyi sajtó útján egy kis eszmecsere nem volna felesleges.

— **Kuti Benedek kovácsmeister nyiltéri közleményére felhívjuk olvasóink figyelmét.**

— **A szélhámos tolonc szökése.** Néhány nappal ezelőtt részletesen beszámoltunk az Adler-Puchmann—Novák-féle triumvirátusról. A városunkban költekező mátkvörök tagadása lehetetlenem teite üzemeink fedelmései s így kénytelen volt a rendőrség 5 napi elzárás után hazatoloncoltatni a jeles fűrmakát. Adler nagyon félhet az igazságszolgáltatás kezétől, mert toloncolás közben Budapesten, a keleti pályaudvaron megszökött. Országszerte kórozik.

— **Hévváltoztatás.** Kiskoru Weisz József székesfehérvári illetőségű, helybeli lakos vezetéknevét helygymiszterti engedélyvel „Vadász”-ra változtatta.

— **A gazdák és a vasárnapi munkaszünet.** A vasárnapi munkaszünetről legutóbb kiadott miniszteri rendelet szerint a mezőgazdasági gépgyárakban sem szabad vasárnap dolgozni, sem a gőzcseplő gépek körül nem szabad a javítási és tisztogatási munkákat végezni. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének kezdeményezésére most sűrűs feliratot intézett a kereskedelemügyi miniszterhez, melyben kéri, hogy a cséplési időny alatt a gazdákra és a mezőgazdasági gépgyárakra nézve függessze fel a munkaszünetet, illetőleg engedje meg, hogy a cséplőgépeknél szükséges javítás és tisztogatási munkálatokat elvégezthessék, a gyárosokra nézve pedig engedje meg, hogy a műszaki személyzet legalább vasárnap benn tartózkodhassék s a Gazdaságvettség sűrűs kívánásainak eleget tessen. A Gazdasági-Egyesület azzal okolja meg kérvényét, hogy a gazdák egész heti szorgos munka után rendszeren vasárnap szokták azt elvégezni, vasárnap küldik be a gyárakhoz az elromlott s eltört géprészeket sűrűs kijávitás vagy kicserélés végett. A rendelet így tehát jelentékeny terhet ró a gazdákra.

— **Marcias szakaszvezető.** A mai napon vettük a következő sorokat: „Ha a rendőri krónikás nem számol be az esetről, kérem tudósításom közlését. Goldner Adolf 69. gyalogezredbeli II. osztályu számvevő alizst, köznyelven szakaszvezető valami kasszírónó-plettykából kifolyólag haragra lobbant egy ismerőse, ha jól tudom, egy kereskedőseggel ellen s az éjjel számolt le vele. Az illető kereskedőseggel ugyanis a „Hazám” kávéházban üldögélt s Goldner szakaszvezető két őrmesterrel szintén ezen kávéházban szórakozott. Egyszer csak a pincér azzal az üzenettel lépett a kereskedőseggel elé, hogy a kávéház előtt várják. Kiment s abban a pillanatban a reá várakozó Goldner Adolf szakaszvezető egy csattanó pofonnal fogadta. Önkéntelenül is védelemre emelkedett a fiatal ember keze, de akkor az oldalgyövrrel került ellentétbe, a mi nek hatását az egyik szemé alatt levő kék folt igazolja. Goldner ur, majd a kereskedő is visszament a kávéházba s mi közben Goldner a két őrmester előtt azzal dicsekedett, hogy ígéretét most már beváltotta, a kereskedő-seggel egy „visszajáról” rosszul irányított legytinnel iparkodott visszaszáraztatni a kapott ütélet. Ez a tényállás. Hogy Goldner szakaszvezető panaszkodott, ez tény. Hogy két őrmesterrel ült előzőleg és utána a szakaszvezető, ez is tény. Hogy a szakaszvezető nem pillanatnyi felhevülésében vállalkozott az ünbriszkodásra, ez sem szenvedhet kétséget. Es hogy ez a szakaszvezető fene módon legytinnel, az is bizonyos és nagyon valószínű, hogy emberére fog akadni, mert az már mégsem járja, hogy egy három csillagos, tehát kitüntetett — mert hisz a csillag kitüntetés — katona pofoncsapja az összes fejelemi törvényeit s csinál olyan dolgokat, a melyeket épen katonaruhában tennie nem volna szabad. Öszinte jóakarattal óhajjuk, hogy jelen soraink szolgáljanak utolsó figyelemztetésül.

— **Tüz Urhidán.** F. hó 2-án délután a Percses Ferenc és özv. Ungi Jánosné tulajdonát képező ház udvarán tűz ütött ki s a kis kiskó a mellette levő istállótól, sőt a butorzat nagy részével együtt leégett. Az háznál csak a 11 éves Mari leány volt otthon, az vette észre az első lángok fellobbanását s ugyanakkor látta azt is, hogy egy idegen sietett a ház végében. A kár 320 korona, az épület nem volt biztosítva.

— **Marólúg-mérgezés.** Az utóbbi időben Székesfehérvárott szinte divatba jött a marólúgivas. Egy kis elkészeredés elég ahhoz, hogy egy-egy cseledeleány vagy öregasszony a méregpohárhoz nyuljon s minden lelkiismeretfurdalás nélkül kiürítse. Tegnap délbén özv. Fröschl Ferencné Olaj-utca 22. sz. aiatu lakos iparkodott távozni ebből az árnyékvilágból. Megunta a saját 60 estendő életét s öregsége napjaiban nem volt már türelme bevárni a számára kijelölt végórát. Vett 3 krért lúgkóvet s annak oldatát megitta. Ámde a gyomorégés bekövetkeztével nagyon is megbánhatta tettét, segítségért kiabált s hogy az étetnek megmenthették, csakis a gyors orvosi segélynek köszönheti. Palánszky és Molnár kerületi orvosok jelentek meg lakásán, a honnan az első segély után kiszállították a mentők a kórházba.

— **Egy siketnéma balesete.** Komlósy István Széchenyi u. 105. sz. alatt lakó siketnéma gyerek a napokban az utcán játszott, mikor a csorda hazatérőben volt. A bámészködő fiút egy tehén ugry fellökte, hogy egyik karja eltört. Szülei lakásán vették ápolás alá.

— **Esküdtbíróóság elé tartozó büntettek — varabon.** Koródy Sándor máramaroszi jogakadémiai tanár szép sorrendben hexameterekbe szedte azon büntügyek lajstromát, melyek az esküdtbíróóságok ítélkezése alá tartoznak. A hexameterek a következők:

Esküdtbíróóság hivatott ítélni tizennyolc súlyos büntetben, hol őt évnél több a vezeklés. Felségsértésben s ki királyt bánt tettelesen, ki Hűtlenesbe esik, fellázad, pénzt hamist vagy Jogtalanul valakit foglyul tart évnegyeden túl; Szándékos emberölés, gyilkosság, vagy ha kitétel vagy súlyos sértés okozással életet olt ki; Lány- s gyermekrablást aljas célból követett el; Fogva kinez valakit, szolgálát ad idegenbe; Kutat megmérgez, közegészségügyre veszélyes Cikketek árusít; ha hajót, vaspályavonalt ront S általa életet olt, vagy testet sért súlyosabban; Rablást, gyújtogatást követ el, vagy áradat által Mindezeket kívül esküdtbíróóság ítélet Sújtja a vesztegetés legteresebb súlyú fáját is; Végül azt, ki a fentjelzett bűnökre tömegben Vagy sajtó útján nyilván izgatni merészel.*

Valószínű, hogy aki e kis verszetet alaposan betanulja, nem fog eltévedni az esküdtbíróósági büntettek elsorolásában. Hogy azonban mindennek dacára nem téved-e bele valamelyik paragrafus utsvetstőjébe! — az nagyon is valószínű.

— **Jó tanács.** Mindazoknak, kik pázsitot akarnak létesíteni, ajánljuk, hogy szerezék be Mauthner Ödön csász. és kir. udvari magkeskedéséből Budapesten a „Sétátéri” vagy a „Margitszigeti” fűmagkeveréket. — Ezeket már 29 éve szállítja Mauthner Budapest és a Margitsziget oly bámulatra méltó és gyönyörű sétaterei részére.

Piaci árak:

1903. évi július hó 22-én.

Buza	14.—14.40.
Rozs	11.—11.60.
Árpa	11.—12.60.
Zab	11.40—12.—
Tengeri	14.—

A forgalom silány.

A közönség köréből.

A közönség köréből vett panaszoknak mindenkor helyt adunk. Tegnap vettük a következő panaszos sorokat:

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Hogy mily csendélet uralkodik Sz.-Fehérvár törvényhatósági joggal felruházott város utcáin, annak illusztrálására kérem az alábbi sorokat b. lapjában közzétenni.

E kánikulai melegben az ember, hogy kissé felüdüljön, vacsora után kénytelen az oly rossz hírre vergődött szabad sétányok helyett a város utcáin üdülést keresni, de úgy látszik, itt ez is a lehetetlenségek közé tartozik, mert oly rendet, mint itt van, sok országot bejárva sem találni, hacsak emberevők közé nem megyünk.

Mint csendes, sétálni szerető polgár este 8 és 10 óra között szoktam üdülésemet keresni s nem tudom felfogni, miért kénytelen az ember közbe-közbe vagy a kocsitra kikérülni vagy a másik oldalra átmenni, mivel ugyszólván minden este 4—5 parasztlagény egymás vállába kapaszkodva éktelen ordítások között sétál (?) végig az utcákon — szélességben lefoglalva az egész járdát s nótának keresztelt ordításaihoz ökleikkel verik a taktust, úgy előre, mint oldalt oly erővel, hogy ha az ember elég vakmerő csak fél métert kerülni, még szerencsés, ha csak a kalapját ütik le fájdalom nélkül; de ha még ráadásul panaszoknál merészel, eltekintve attól, hogy egy

kissé hevesebb vért, csupán önvédelemből vagy kettőt úgy arcul üthet, hogy esetleg összerogy, mialatt a másik három a vakmerő sétálóra kést ragad s leszuírják. — Rendőrt persze még óriási távcsóval sem lehetne felfedezni.

Ily eset, más utcákat nem is emlíve a Széchenyi-utcának — a Vörösnarty-tér és vasút között, — tehát félig-meddig belvárosnak nevezhető területen igen gyakori. Nem vagyok vele tisztában, vajjon ezen félvad parasztlagények kibérelték-e ott a járdát, mely esetben közhírré kellene tenni, hogy más földi halandók ne kontrázkodjanak bele ezen nemes (fél) vadak esti mulatozásába, mely esetben csak az ottlakók szóvalhatnának fel jogosan az éjjeli csendháborítások miatt.

De ha a járdát nem bérelték ki, akkor talán helyén volna legalább 10—11 óráig egy szál rendőr-örsem cirkálása közbiztonság okáért s hogy alkalom adtán e hős dalnokokat pár 24 órára megmentenék a kánikulai melegtől hűvösre tevés által, hol — mint ketreche zárt vad — volna alkalmuk a tisztességről és szelidségről álmodozni és megtanulni azt, hogy az embernek sem feje, sem kalapja nem arra van teremtve, hogy azon verjék kánibáli dalaihoz a taktust.

Tisztelettel

Egy békes polgár.

Nem lehet kétség az iránt, hogy a panaszolt eset tényleg megtörtént, sőt talán többször is ismétlődik. A lényeg az, lehetne-e a bajon segíteni? Lehetne, még pedig a rendőrlégénység létszámszaporításával. A meddig 18 rendőrrel akarja a törvényhatóság az összes rendőri teendőket végeztetni, addig általános fegyelmről, kifogástalan rendről álmodnunk sem szabad. Nagyon jogos és helyes a kívánalom, hogy egy örsem állittassék a Széchenyi-utca. Amde ugyanily örsemre volna szükség a városnak legalább 10—12 pontján. Tudatában van ennek a rendőrség is, de hiába, kellő számú rendőr hiányában mindez csak jámbor óhaját marad. Egyébként nagyon óhajtanád, hogy a közönség időről-időre kifejezést adjon panaszának, mert így talán majd a közönség képviselőtestülete is enged szükmarkúságából.

A mi pedig azt illeti, hogy a városunkéhoz hasonló renddel, illetve rendtelenséggel nem igen találkozhatunk, talán egy kissé erős kritika, mert bizony — bár nem tagadjuk az itt-ott mutatkozó rendellenességet — a közrendészeti szolgálattal nálunk a rendőrség fizikai erejét tekintve kielégítő s nagyon sok város van még Székesfehérvár mögött. A legelső és leghatásosabb kura a rendőrség államosítása lesz.

Nyilttér.)*

Üzlet-átvétel.

Alulírott tisztelettel tudomására hozom a nagyérdemű közönségnek, hogy néhai Horváth Sándor vásártér 34 sz. a.

kovács-üzletét

átvettem s azt nevem alatt fogom tovább folytatni.

Főtörökvésem az leend, hogy igen tisztelt megrendelőimet a legjobban és legpontosabban kiszolgáljam. Ezen ígérem mellett kérem a nagyérdemű közönséget, úgy boldogult elődöm megrendelőit, hogy engemet megrendeléseikkel megkezesni sziveskedjenek.

— **! Izléses kocsivalás, kiténő, tartós patkolás !** —

Tisztelettel

Kuti Benedek
kovács-mester.

*) E rovatban közlőttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Új bútor üzlet!

Van szerencsém a n. é. helybeli és vidéki közönség becses tudomására hozni, hogy saját műhelyemben készült asztalos munkákból raktárt tartok

Kórház-utca 4. szám alatt (saját ház.)

Raktáron van uri-, háló-, ebédlő-, szalon-, előszoba és konyhabutorok a legszolidabb kivitelben, melyeknek jó minőségért felelősséget vállalok.

Főelvem oda irányul, hogy ezen szakmában előforduló silány gyári munkák által félrevezetett közönség helyben találjon szolidan készült butorokat.

Elvállalok továbbá minta és rajz szerint választott butorok készítését bármily kivitelben, ugyszintén mindennemű asztalos munkákat jutányos áron.

Raktáromat a n. é. helybeli és vidéki közönség figyelmébe ajánlom.

Kiváló tisztelettel

NYÁRI GÁBOR.
épület- és butorasztalos.

HIRDETÉSEK

a „FEJÉRMEGYEI NAPLÓ” részére
juttányos áron felvételnek
a kiadóhivatalban.

RODE I.

női- és férfi-kalap üzlete

— Székesfehérvárott —

(barátok épületében.)

Panama kalapok (puha) .	1.20	1.50	1.80
Lónyai " " .	1.20	1.50	1.80
Tókió fekete (kemény) .	1.80	2.—	3.—
Fiu és férfi szalma kalapok 50 krtól feljebb.			
Fiu és férfi sport sapkák 20 krtól			
Férfi sport sűrű vászon cipő		1.20	
Férfi és női bőr (Classe) keztyű párja			65

Nyers selyem turista és siffon ingekben állandó raktár.

Legjobb gyártmány gallér, kézelő és férfi harisnyákból.

Nyakkendőkből gyári raktár és az árak 15 krtól feljebb.

Legujabb párisi és bécsi modell női kalapokban állandó nagy választék.

Tisztelettel

LASITS ERZSI.

(Barátok épületében.)